

TÜKETİCİ KREDİLERİNDE KREDİ VERENİN SÖZLEŞMENİN KURULMASINDAN ÖNCEKİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Sema AYDIN

Araştırma Makalesi

Araştırma Görevlisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk ABD,
sema.aydin@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5430-6222.

ÖZET

Tüketici kredileri özel ihtiyaçlarını karşılamak isteyen ancak bunun için yeterli maddi gücü olmayan tüketicinin başvurduğu bir finansman sistemidir. Bu finansman sisteminin tüketici açısından yaratabileceği en büyük problem konuya ilişkin bilgisizliği nedeniyle kendisi açısından uzun vadede öngörülemez sorunların ortaya çıkmasıdır. Ortaya çıkabilecek bu durumu dikkate alan kanun koyucu tüketicinin korunmasının ve özgür iradesinin sözleşmeye sağlıklı bir şekilde yansımını sağlamak açısından kredi verene tüketiciyi sözleşme öncesinde aydınlatma yükümlülüğü yüklemiştir. Bu yükümlülük, yapılması gereken zaman, şekil, vasıtalar ve içerik bakımından ayrıntılı düzenlemeye tabi tutulmuştur.

ANAHTAR KELİMELE: Tüketici, Kredi Veren, Kredi Sözleşmesi, Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü, Tüketicinin Korunması

İntihal / Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış olup en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) olarak lisanslıdır.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

DOI: 10.62124/kluhfd.1438979.

OBLIGATION OF CREDITORS TO PROVIDE PRE-CONTRACTUAL INFORMATION ON CONSUMER CREDIT

Sema AYDIN

Research Article

Research Assistant, Marmara University, Institute of Social Sciences, Private Law,
sema.aydin@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5430-6222.

ABSTRACT

Consumer loans are a financing system applied by consumers who want to meet their special needs but do not have sufficient financial power to do so. The biggest problem that this financing system may create for the consumer is the emergence of problems that cannot be foreseen in the long term due to his/her ignorance on the subject. Taking this situation into consideration, the legislator has imposed an obligation on the creditor to inform the consumer before the contract in order to ensure that the consumer is protected and his/her free will

is reflected in the contract in a healthy way. This obligation is regulated in detail in terms of time, form, means and content.

KEYWORDS: Consumer, Creditor, Credit Agreement, Pre-contractual Information Obligation, Consumer Protection.

GİRİŞ

Tüketiciler açısından meydana gelebilecek riskli durumlardan biri, kendisi için öngöremeyeceği bir yük doğurma potansiyeline sahip sözleşmenin tarafı olmaktır.¹ Özellikle kredi sözleşmeleri açısından bu durum iyice görünür olmaktadır. Çünkü tüketici ya elde ettiği nakit parayı küçük küçük ve zamana yayılmış parçalar halinde ödeme imkânına sahip olduğu gibi, vakti gelmiş bir ödemeyi aylar sonra yapabilmektedir. Bu durum da tüketicinin aldığı krediyi daha sonra ödemede sorunlar yaşamasına ve aşırı borçlanmasına neden olabilmektedir. Kredi sözleşmeleri açısından ortaya çıkabilecek bu riskleri göz ardı edemeyen Kanun Koyucu, bu konuda AB mevzuatını takip etmektedir. Hem AB mevzuatı hem de onu takip eden Türk Hukuku, tüketiciyi koruyucu bir yöntem olarak sözleşmenin belirli aşamalarında bilgilendirilmesini öngörmektedir. Bu bilgilendirme yükümlülüğü sözleşmenin kurulmasından önceki aşamada ve sözleşmenin kurulması esnasında söz konusudur. Biz de tüketicinin özgür iradesinin sözleşmeye yansımaları bakımından büyük önemi olduğunu düşündüğümüz sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü ilgili mevzuatta düzenlenme şekli ve bunun yargı kararlarına yansımaları makale çerçevesinde ele almaya çalışacağız.

I. KREDİ VERENİN SÖZLEŞME ÖNCESİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN VE 2008/48 SAYILI AVRUPA BİRLİĞİ DİREKTİFİ'NDE DÜZENLENME BİÇİMİ

¹ Yeşim Atamer, Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması (On İki Levha Yayıncılık 2016) 59.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK)² m. 22 ve 31 arasında tüketici kredilerine ilişkin düzenlemeler yapmıştır. Konuya ilişkin hükümler düzenlenirken Kanun Koyucunun 2008/48 sayılı AB direktifini dikkate aldığı TKHK'un genel gerekçe kısmında da ifade edilmektedir. Bu bakımdan tüketici kredilerine ilişkin TKHK'da yer alan hükümler değerlendirilirken 2008/48 sayılı AB Direktifi³ de dikkate alınmalıdır. Hem Türk hem de Avrupa Birliği Kanun koyucusu, tüketicinin kredi veren karşısındaki zayıf konumunu dikkate alarak kredi veren bakımından sözleşmenin kurulmasından önce tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü öngörmüştür. TKHK m. 23 tüketici kredilerinde ön bilgilendirmeyi açık bir şekilde düzenlemekte⁴, içeriğine ilişkin ayrıntıların TKSİ ile düzenlendiği görülmektedir⁵. Direktif ise, m. 5'te⁶ ön

² Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün üç farklı bileşeninin olduğu savunulmaktadır. Bunlardan ilki bunun bir yükümlülük olması, ikincisi bu yükümlülüğün konusunun bilgi olması ve son olarak da bunun zamansal olarak sözleşme öncesi süreç ile sınırlandırılmış olmasıdır. Bkz. Stephan Hartmann, 'Die vorvertraglichen Informationspflichten und ihre Verletzung - Klassisches Vertragsrecht und modernes Konsumentenschutzrecht' (2001) (201) Arbeiten aus dem Juristischen Seminar der Universität Freiburg Schweiz, 3, 3.

³ "Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on Credit Agreements for Consumers and Repealing Council Directive 87/102/EEC" <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0048>> Son Erişim Tarihi: 05.02.2024. (2008/48/EU) Ancak söz konusu Direktif, 30.11.2023 tarihinde, '2023/2225 30.10.2023 DIRECTIVE (EU) 2023/2225 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 18 October 2023 on credit agreements for consumers and repealing Directive 2008/48/EC' (2023/2225/EU) ile değiştirilmiştir. <<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj>> Son Erişim Tarihi: 10.01.2024.

⁴ Şebnem Akipek, 'm. 23 Şerhi' iç Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner (edr), Milli Şerh (Aristo Yayınları 2016) 501; Burak Özen, 'm. 4 Şerhi' iç Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner (edr), Milli Şerh (Aristo Yayınları 2016) 70; Abdülhamit Yılmaz, Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri (On İki Levha Yayıncılık 2018) 91. Sözleşmenin zorunlu içeriğine dâhil olan bu bilgilerin tüketiciyi aydınlatma amacı olduğu yönünde bkz. Sezer Çabri, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2021) 494. Aynı yönde Atamer (n 1) 95.

⁵ Sözleşmenin kurulmasından önceki bu ayrıntılı bilgilendirme kredinin tüketici üzerindeki mali yükünü anlayabilmesi ve diğer kredi verenlerin teklifler ile karşılaştırabilmesine olanak vermektedir. Atamer (n 1) 72; Yılmaz (n 4) 92.

⁶ Direktif, 7. Maddesinde kredili mevduat hesabı ve belirli bazı kredi sözleşmeleri için de ön bilgilendirme yükümlülüğünü düzenlemektedir.

bilgilendirme yükümlülüğünü hüküm altına almaktadır. Hükmümde ön bilgilendirme formunda bulunması zorunlu unsurlar yer almaktadır. Bununla birlikte TKSŞY m. 8’de ve Direktif m. 7’ de sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünden muaf tutulan kişiler birbiri ile örtüşen şekilde belirtilmektedir.

B. TÜKETİCİNİN BİLGİLENDİRİLMESİ İLE İZLENEN AMAÇ

6502 sayılı TKHK’dan önceki dönemde kredi verenin tüketiciyi bilgilendirme yükümlüğü bulunmamaktaydı⁷. Ancak, düzenleme öncesi dönemde bile kredi verenin TBK’nın genel hükümler kısmında irade bozukluğu hallerinden hileye ilişkin düzenleme sayesinde tüketiciye karşı hem sözleşmenin iptali hem de haksız fiil sorumluluğunun bulunması söz konusuydu⁸. TBK sistematüğinde, karşı tarafta yanlış bir düşünce oluşturmak ve bu yolla sözleşmenin kurulmasını sağlamak şeklinde ortaya çıkan aktif hile kadar, karşı taraftaki mevcut yanlış kanaati düzeltmemek ve bu sayede sözleşmenin kurulmasına neden olmak da pasif hile olarak kabul edilmektedir⁹. Her ne kadar hukuken genel bir aydınlatma yükümlülüğünden söz etmek mümkün olmasa da, somut olayın özelliği ve taraf

⁷ Başak Baysal, ‘Tüketici Kredisi (md. 22-31)’ iç M. Murat İnceoğlu (ed), Yeni Tüketici Hukuku Konferansı (On İki Levha 2015) 292; Çabri (n 4) 497. Avusturya Hukuku’nda da Direktifin iç hukuka aktarılmasından önceki dönemde kredi verenin tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü bulunmamaktaydı. Ancak bu duruma rağmen, tüketicinin bilgisizliğinin kredi veren tarafından anlaşıldığı durumlarda kredi verenin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü içtihatlar ve doktrinde kabul edilmekteydi. Bu yükümlülük adil ticaretin bir gereği olarak kabul edilmekte ve kredi verenin özellikle olağanın üzerinde bir ücretlendirmenin söz konusu olduğu veya riskin bulunduğu durumlarda tüketiciyi uyarması beklenmekteydi. Bkz. Wilma Dehn, ‘Verbraucherkredite’ iç Peter Apathy, Gert Michael Iro, Helmut Koziol (edr), Österreichisches Bankvertragsrecht: Band IV: Kreditgeschäft (2. Auflage Verlag Österreich 2015) 220.

⁸ Yeşim Atamer ve Kerem Cem Sanlı, ‘Kredi Kartı Faizleri ve Yıllık Ücretleri Örneğinde Fiyat Denetimi ve Sınırları’, (2010) 26 (4), Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 17, 32; Kübra Ercoşkun Şenol, ‘Türk Borçlar Hukukunda Hilenin Münferit Uygulama Alanları’, (2013) 17(4) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 81, 84.

⁹ Atamer, Sanlı (n 8) 32; Ercoşkun Şenol (n 8) 83; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (26. Bası, Yetkin Yayınları 2021) 459; Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 (16. Bası, 2018 Vedat Kitapçılık) 110.

menfaatleri göz önüne alındığında¹⁰, bilgi bakımından eli daha güçlü olan kredi verenin, kendisine karşı zayıf konumdaki tüketicinin kredi sözleşmesi ile ilgili yanlış bir izlenime kapılmış tüketici karşısında konuşması gerekirken kasıtlı olarak susması halinde sorumluluğu doğabilmektedir¹¹. Esasen bu noktada tüketici karşısında özellikle kredi gibi bir konuda daha fazla bilgiye sahip olan kredi verenin bir aydınlatma yükümlülüğünün bulunduğu söylemek mümkündür¹².

Hem TKHK hem de Direktif'te yer alan özel ve ayrıntılı düzenleme ile sözleşmenin kurulması öncesinde kredi verene yüklenen bilgilendirme yükümlülüğünün hizmet ettiği amaç, Direktif ve TKHK'un genel gerekçelerinde açıklanmıştır. Söz konusu gerekçeler incelendiğinde amacın, esasen kredinin maliyeti, krediye ilişkin koşullar ve kredinin tüketici üzerine yükleyeceği diğer sorumlulukların netleştirilmesi ve bu yolla tüketicinin tercihini daha özgür bir iradeyle yapmasının sağlamak olduğu ifade edilmektedir¹³.

¹⁰ Eren (n 9) 460.

¹¹ Atamer, Sanlı (n 8) 32; Dehn (n 7) 220.

¹² Fakat TMK m.2'den doğan bu aydınlatma yükümlülüğünün TKHK'da düzenlendiği kadar geniş bir şekilde gerçekleşmesi gerektiğini söylemek mümkün değildir. Bu bakımdan, sözleşme öncesi ve sözleşme esnasında olmak üzere kredi verene bu şekilde bir bilgilendirme ve aydınlatma yükümlülüğünün getirilmesi oldukça yerindedir. Öte yandan Doktrinde de yerinde bir şekilde belirtildiği üzere, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü tavsiye vermek veya taraflardan birinin talebi üzerine bir hesap vermeden ayıran noktalar bulunmaktadır. Tavsiye vermek doğru davranış modelini göstermek ve öyle bir durumda kendisinin nasıl hareket edeceğini açıklamaktır. Hesap vermek ise karşı tarafın talebi üzerine yerine getirilen bilgilendirmedir. Oysa bilgilendirme yükümlülüğünde tavsiye vermekten farklı olarak durum ile ilgili bilgi verilip nasıl hareket edileceğinin kararı tüketiciye bırakılırken; hesap verme yükümlülüğünden farklı olarak da tüketicinin talebi beklenmeden açıklama yapılması gerekmektedir. Hartman, (n 2) 5.

¹³ 2008/48 S. AB Genel gerekçesi Nr. 24 ve Nr. 32; Akipek (n 4) 500-501. Yargıtay da bilgilendirme yükümlülüğü bakımından "*Fakat bilgilendirme yükümlülüğü konusunda 4077 sayılı Yasanın 10. maddesinde düzenlenen tüketici kredilerinde böyle bir hüküm olmamasına karşın yeni yasanın 31/4. maddesiyle tüketici kredisi sözleşmelerinde özel düzenleme yer almaktadır. 4077 sayılı Yasanın m.10/B maddesinde konut finansman kredilerinde olduğu gibi genel olarak tüm tüketici sözleşmelerinin kurulması öncesinde ve kurulması sırasında tüketicinin bilgilendirilmesi yükümlülüğünün düzenlendiği bütün*

Kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin düzenlemenin temelinde yatan düşünce esasen iki uçludur¹⁴. Bunlardan ilki, neoliberal yaklaşımın bir görünümü olan tüketicinin bilgilendirme sayesinde güç kazanmasını sağlamaktır. Bu yaklaşımda bilgilendirilmiş olan tüketicinin kendisi için en doğru, en makul kararı vereceği varsayılır. Bu sebeple krediler bakımından getirilmiş kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğü ve haksız şartlara ilişkin düzenlemeler gibi diğer kısıtlamalar ise kredi koşullarının kontrol edilmesi, bilinçli borçlanmanın sağlanması ve finansmanın devam ettirilebilmesi açısından önem taşıyan araçlardır¹⁵. Diğer uça yer alan düşünce ise ilkinde kıyasla daha müdahaleci, daha ataerkildir. Bu yaklaşım ekonomik temelleri önelememekte ancak, uygulanacak zorunlu faiz sınırı, borç verenin sorumluluğu, temerrüt veya sözleşmenin sona erdirilmesi gibi hallere ilişkin müdahalelerde bulunmaktadır. Burada amaçlanan ekonomik zeminin güçlendirilmesinden ziyade dağıtıcı adaleti sağlamaktır¹⁶. AB

hallerde amaç, taraflar arasındaki dengesiz durumu gidermek ve tüketicinin de bilgilendirilmiş bir şekilde sözleşme kurmasına imkân tanınmaktadır. Zaten Tüketicinin Korunması hakkındaki Kanunun varlık nedeni muazzam örgütlülüğe sahip banka ve sigorta gibi dev kurumlarla imzalanan sözleşmelerde birey olarak zayıf konumdaki tüketiciyi korumaktır.” şeklinde tespitlerde bulunmaktadır. Yargıtay 13 HD, E 2014/27392 K 2015/26413, 07.09.2015, (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası Son Erişim Tarihi: 15.01.2023). Bilgilendirme yükümlülüğü sözleşme özgürlüğünü teminat altına yarayan önemli bir araçtır. Yapmak istediği sözleşme konusunda yeterli bilgiye sahip olan tüketici ancak bu yolla sözleşmenin kendisine sağlayacağı avantaj ve dezavantajları makul bir şekilde değerlendirebilir. Bkz. Hartman (n 2) 18.

¹⁴ Bugün tüketicinin işlem yaptığı satıcı/sağlayıcı veya kredi sözleşmesi kapsamında kredi veren karşısında korunabilmesini iki yol izlenerek gerçekleştirilmek istenmektedir. Sözleşme öncesi veya sözleşme esnasında yapılması gereken bilgilendirme bu yollardan biridir. Diğer yol ise tüketicinin yalnızca bilgilendirilme yolu ile korunmasının yetersiz olduğunu kabul edip hukuki sınırlamalar yolu ile korumaktır. İlgili düzenlemelerden görüldüğü üzere kanunlar tüketiciyi hem bilgilendirme hem de korumayı amaçlamaktadır. Tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeler tüketici sözleşmelerindeki haksız şartlar, cayma hakkı, faiz oranlarındaki sınırlamalar, erken ödeme imkânı gibi düzenlemelerdir. Aynı yönde bkz: Sebastian Martens, ‘BGB § 13’ iç Hau/Poseck (edr), Bercher Online Kommentar zum BGB (68. Bası, C. H. Beck 2023) N. 1-5.

¹⁵ Catherine I Garcia Porras, ve Willem H. van Boom, ‘Information Disclosure in the EU Consumer Credit Directive: Opportunities and Limitations’, iç James Devenney ve Mel Kenny (edr), Consumer Credit, Debt and Investment in Europe (Cambridge 2012) 5.

¹⁶ Garcia Porras ve van Boom (n 15) 6.

Hukuku bakımından değerlendirme yapmak gerekirse, benimsenen yaklaşım neoliberal yaklaşımdır. Çünkü burada tüketici pasif bir objeden ziyade, bilgilendirilme gibi koruyucu araçlar sayesinde, kendisi için en doğru kararı verebilecek aktif bir piyasa öznesi olarak görülmektedir¹⁷. AB hukukundaki tüketicinin korunması politikasını benimseyen TKHK bakımından da aynı sonuca varmak mümkündür. Diğer bir deyişle TKHK’da da hedeflenen bilgilendirilme yoluyla korunan, piyasaya aktif bir şekilde katılım sağlayan tüketici modeli oluşturmaktır. Bu şekilde bir bilgilendirilme yoluyla piyasaya aktif bir şekilde katılım sağlayan bilinçli tüketici de kurmak istediği sözleşmede gerçek iradesini ortaya koyabilmektedir¹⁸.

C. SÖZLEŞME ÖNCESİNDEKİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Kanun Koyucu TKHK m. 23’te tüketicinin sözleşme henüz kurulmadan önceki aşamada kredi veren tarafından bilgilendirilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır. Bilgilendirmenin kapsamına, şekline ve bağlayıcılık süresine ilişkin kuralları ise TKSY ile belirlemiştir. TKHK’da yer alan düzenleme Direktif m. 5’te yer alan düzenlemeye denk gelmekte ve bu maddede kredi sözleşmeleri bakımından tüketiciye sunulması gereken bilgiler liste halinde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır¹⁹. Kanun Koyucu bu noktada, Direktifin 6. maddesinde sözleşme öncesi bilgilendirmeye ilişkin ayrıntılı düzenlemeyi TKHK m.23’te genel olarak ifade etmiş ayrıntıları ise TKSY m.5 ve m.6’da düzenleme yoluna gitmiştir. Söz konusu ayrıntıların yönetmelikle düzenlenmesinin nedeni ise, TKHK’nun genel gerekçesinde sık sık değişebilen Direktif hükümlerine hızlı bir şekilde uyum sağlamak ve Kanunu teknik ayrıntılardan arındırmak şeklinde ifade edilmiştir²⁰.

¹⁷ Garcia Porras ve van Boom (n 15) 6.

¹⁸ İ. Yılmaz Aslan, Tüketici Hukuku (6. Bası, Ekin Yayınevi 2022) 437.

¹⁹ Atamer (n 1) 67.

²⁰ Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Genel Gerekeçe Bölüm III. Kanun Değişikliğine İlişkin Maddi Ayrıntılar.

1. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Şekli

TKHK, tüketici kredilerinde sözleşme öncesi bilgilendirmenin hangi şekle tabi olduğunu düzenlememiştir. Ancak, TKHK m.4 tüketici işlemleri bakımından genel ilkeleri düzenlemektedir. Genel ilkelerde yer alan bu hüküm ve TKSŞ m.5'te gösterildiği üzere tüketiciye yapılması gereken bilgilendirmelerde kullanılan yazının 12 punto büyüklüğünde, açık, sade ve anlaşılır bir dilde olması gerekmektedir. Bilgilendirmenin yer aldığı bu form basılı bir şekilde verilebileceği gibi kalıcı veri saklayıcısı yoluyla da tüketiciye sunulabilir (TKSŞ m.5)²¹. Buradaki amaç tüketicinin söz konusu forma ihtiyaç duyduğu anda ulaşılabilirliğine sahip olması olduğundan, kalıcı veri saklayıcısı kullanılarak yapılan bilgilendirmelerin de kabul edilmiş olması isabetlidir²². Ortaya çıkabilecek bir uyuşmazlık halinde bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirildiğine ilişkin ispat yükünün kimin üzerinde olduğuna dair Direktif²³ ve TKHK'da bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bilgilendirmenin yerine getirildiğini ispat yükü kredi veren üzerindedir²⁴.

Direktif'te yer alan düzenlemede ise ilgili bilgilendirme bakımından bir standart

²¹ Atamer (n 1) 69; Yılmaz (n 4) 92; Çabri (n 4) 502.

²² Atamer (n 1) 69; Dehn (n 7) 222.

²³ ATAD, CA Consumer Finance SA v Ingrid Bakkaus, Charline Bonato, née Savary, Florian Bonato kararında bilgilendirmenin yapıldığına dair ispat yükünün kimde olduğunun Direktif'te açıkça düzenlenmediğine dikkati çekmiştir (Para 22). Öte yandan ispata ilişkin kuralın bir iç hukuk meselesi olduğunu belirtmişse de usuli özerklik kapsamında kalan usul hukuku kurallarının AB hukukundan doğan hakların kullanılmasını engelleyemeyecek veya imkânsızlaştırmayacak düzenlemeler olması gerektiğini belirtmiştir (Nr. 23- 25). Case C- 449/13 CA Consumer Finance SA v Ingrid Bakkaus, Charlie Bonato, née Savary, Florian Bonato [2014] <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62013CJ0449>> Son Erişim Tarihi 11.02.2024.

²⁴ Çabri, (n 4) 502. İlgili durumun ele alındığı Bakkaus kararında, Mahkeme sözleşme öncesi bilgilendirmenin tam ve doğru şekilde yapıldığına dair ispat yükünün kredi verenin ve varsa kredi aracısının üzerinde olduğuna hükmetmiştir (Para. 32, Para. 50(1)).

oluşturmak ve tüketicinin bu yolla diğer kredi imkânlarını da rahatça karşılaştırmasını sağlamak açısından üye devletlerde kullanılmak üzere standart formlar sunulmaktadır. AB hukuku kapsamında da yapılması gereken bu bilgilendirmelerin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı kullanılarak yapılması ve bu yolla da ihtiyaç duyduğunda erişebilme imkânına sahip olması gerekmektedir (m. 5/f.1). Bununla birlikte 2023/2225 sayılı AB direktifi başlangıç kısmında şekle ilişkin sözleşme öncesi bilgilendirme formunun bir akıllı telefon ekranına sığacak şekilde olması gerektiğini önermektedir (N37). Bu sayede tüketicinin tüm bilgileri tek bir sayfada görmesi mümkün olmakta ve bütüncül bir bakış altında diğer tekliflerle karşılaştırması daha kolay olmaktadır.

Bu noktada, kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmesi ile bağlantılı olarak, kredi sözleşmesine eklenen ve tüketicinin sözleşme öncesi bilgilendirme formunu aldığına dair bir şartın ispat yükünü tersine çevirip çevirmeyeceği değerlendirilmelidir. Konu ile ilgili olarak ATAD'ın da değindiği gibi kredi sözleşmesine eklenen böyle bir şart, yalnızca kredi verenin sözleşme öncesi bilgilendirme formunu tüketiciye teslim ettiğine dair eyleminin yerine getirildiğine bir kanıt olabileceksin de, tüketicinin gerçekten aydınlatıldığına, sözleşme öncesi bilgilerin tam ve doğru bir şekilde sağlandığına dair bir kanıt oluşturmamaktadır²⁵.

2. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün İçeriği

Tüketici kredilerinde yapılacak ön bilgilendirmenin içeriği TKSŞ. m.6 ve TKSŞ. m.7'de tüketicinin kullanmak istediği kredinin belirli ya da belirsiz süreli olmasına göre bir ayırım yapılarak ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre hem belirli süreli hem de belirsiz süreli kredi sözleşmeleri bakımından tüketiciye verilmesi gereken bilgiler, kredi verenin kimliğine ilişkin bilgiler, aylık faiz oranı, tüketicinin temerrüde düşmesinin sonuçları, gecikme halinde uygulanacak faiz

²⁵ CA Consumer Finance Sa v Ingrid Bakkaus, C-449-13, Para. 32 ve Para. 50 (2).

oranı, sigorta yapılmasına ilişkin şartlar, varsa teminatlar ile ilgili bilgiler gibi ortak bilgilerdir. Bunların yanında kredinin türüne bağlı olarak değişen bilgiler de yer almaktadır. Örneğin belirli süreli kredi sözleşmeleri için sözleşmenin süresi, toplam tutarı, tüketicinin istediği miktar ve süreye göre hesaplanmış kredinin tüketiciye bütün maliyetini gösteren örnek bir plan, tüketicinin cayma hakkı ve kredi bir bağlı kredi ise satıcı veya sağlayıcıya ilişkin bilgiler gibi bilgiler yer almalıdır. Belirsiz süreli krediler bakımından da tüketicinin fesih imkânı, akdi faiz oranının değişmesi halinde izlenecek yol gibi bilgiler yer almaktadır. Hem belirli süreli hem de belirsiz süreli kredi sözleşmesinde standart olarak aranan bu bilgilerden özellikle tüketici bakımından ayrı bir önem taşıyan nokta tüketicinin kredi sözleşmesi kapsamında ödemek zorunda olduğu akdi faiz ve yıllık faiz oranlarıdır. Tüketici bu yolla kredinin kendisine yükleyeceği gerçek maliyeti ancak bu kalemlerin doğru bir şekilde gösterilmesi ve hesaplanması halinde görebilmektedir²⁶.

TKSY’de özellikle belirli süreli kredileri bakımından dikkat çeken nokta tüketiciye sunulması beklenen bilgilerin soyut, genel bir kredi teklifi değil; esasen somut bir ihtiyaca cevap verebilecek bilgileri içeren bir belge olması gerektiğidir²⁷. Bu bakımdan TKSŞ m.6/1/g’de tüketicinin kullanmak istediği kredi tutarı ve geri ödemek istediği vade süresi göz önüne alınarak bir ödeme planı çıkarılması gerektiği ifade edilmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi tüketici ancak bu yolla kredinin kendisi için maliyetini gerçekçi bir şekilde görebilmektedir.

Görüldüğü üzere tüketiciye yapılması gereken sözleşme öncesi bilgilendirmenin

²⁶ Mustafa Alper Gümüş, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C.1 Madde 1-46 (2014 Vedat Kitapçılık) 182; Baysal (n 7) 295; Atamer (n 1) 62-63.

²⁷ Atamer (n 1) 70. Esasen AB hukuku kapsamında tüketiciye sunulması gereken sözleşme öncesi standart formlarda da tüketicinin talep etmesi halinde kurmak istediği kredi sözleşmesine ilişkin bir taslak verilmesi gerektiği yer almaktadır.

kapsamı oldukça geniş düzenlenmiştir. Bu bakımdan yöneltilebilir bazı eleştiriler bulunmaktadır. Bunlar temelde, tüketici açısından özellikle sözleşme henüz kurulmadan önem arz eden noktaların iyi tespit edilmesi gerektiği yönündedir. Tüketicie sunulan bilgiler arttıkça bunların tüketici açısından daha az dikkat çekmesi söz konusu olduğundan²⁸ verilecek bilgilerin ayıklanması gerektiği ve kredinin maliyetini gösteren bilgiler ile kredinin ödenmemesi halinde ortaya çıkacak hukuki sonuçları gösteren bilgilerin ayrı ayrı verilmesi gerektiği haklı olarak savunulmaktadır²⁹.

Tüketicie sunulması zorunlu bilgiler dışında kredi verenin kendi inisiyatifi veya tüketicinin isteği üzerine bunlardan farklı bilgilerin de sunulması mümkündür. Ancak bu bilgilerin ayrı bir form üzerinde sunulması gerekmektedir (TKSY m. 6/3).

3. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği

Sözleşmenin henüz kurulmadığı, sözleşme görüşmelerinin yapıldığı bu aşamada yer alan bilgilendirme yükümlülüğünün temelinde yatan mantık, esasen sözleşme yapmak amacıyla bir araya gelmiş kişiler bakımından ortaya çıkan özen gösterme, aydınlatma³⁰ ve koruma yükümlülüğüdür. Sözleşme görüşmelerinin başlaması ile birlikte taraflar birbirlerinin hukuk alanına müdahale etme imkânı yakalamaktadır. İşte bu noktada taraflardan her biri, karşı tarafın kendi malvarlığı

²⁸ Burada esasen verilen bilgilerin kapsamının aşırı artması nedeniyle bireylerce bunların önemsenmediğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Atamer ve Sanlı (n 8) 32. Sözleşmenin kurulmasından önceki aşamada verilmesi gereken bilgilerin tüketicinin kredi maliyeti ve risklerini anlamasına yardımcı olacak sade bir şekilde düzenlenmesi gerektiği, geriye kalan hususlardaki bilgilendirmenin işlevsiz olacağı yönünde Bkz. Atamer (n 1) 72-73.

²⁹ Atamer (n 1) 73.

³⁰ Esasen bu noktada konumuz bakımından var olan aydınlatma yükümü sözleşme görüşmelerinde ortaya çıkan ve ifa menfaatine yönelik bir aydınlatma (bilgi verme) yükümüdür. Aydınlatma yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özge Erbek, 'Tüketici Satımlarında Satıcının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü ve İhlalinin Sonuçları' (Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE 2010) 75 vd.

ve bütünlük değerlerine zarar vermeyeceğine ilişkin bir güven duyar³¹. Bu temasa dayalı güvenin temel kaynağını dürüstlük kuralı oluşturur³². Bu noktada doktrinde edim yükümlüğünden bağımsız borç ilişkisi olarak ifade edilen bir sorumluluk kaynağı doğmaktadır^{33 34}. Kurulmasına niyet edilen kredi sözleşmesi de bu aşamada henüz hukuken bir varlık kazanmadığından ortada bu bilgilendirme yükümlülüğünü dayandırabileceğimiz somut bir edim ilişkisi yoktur³⁵. Çünkü sözleşme görüşmeleri sözleşmenin kendisinden ayrı, bağımsız bir alandır³⁶. Ancak Kanun koyucu tüketicinin özel durumunu dikkate alarak, henüz sözleşmenin kurulmasından önceki aşamadaki bu koruma yükümlülüğünü, kredi veren bakımından ayrıntılı şekilde düzenleme altına aldığı somut bir davranış şekli ile TKHK m. 23'te kanun düzeyinde kredi verene yüklemiştir³⁷.

³¹ Rona Serozan, 'Culpa in Contrahendo, Akdin Müsbet İhlali ve Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kurumlarının Ortak Temeli: Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi', (1968) 2 (3), İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi 108, 122; Cem Baygın, "Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması", (2000) 4 (1-2) AÜEHFD 345, 361; Huriye Reyhan Demircioğlu, Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa in Contrahendo Sorumluluğu) (Yetkin Yayınları 2009), s. 129; Davut Gürses, Banka Genel Kredi Sözleşmesi (On iki Levha Yayıncılık 2018) 230.

³² Eren (n 9) 45.

³³ Serozan (n 31) 119; Eren (n 9) 43; Demircioğlu (n 31) 128.

³⁴ Edim yükümlülüğünden bağımsız borç ilişkisi, sözleşme görüşmeleri esnasındaki kusurlu davranışlarla verilen zararın tazmin edilmesini sağlayan, Culpa in Contrahendo sorumluluğunun da dahil olduğu bir üst başlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Culpa in Contrahendo sorumluluğunun hukuki niteliği hakkında bkz. Demircioğlu (n 31) 133 vd. Ancak doktrinde Culpa In Contahendo sorumluluğunun özel ve bağımsız bir sorumluluk olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ümit Gezder, Türk/İsviçre Hukukunda Culpa In Contrahendo Sorumluluğu (Beta Yayınevi 2009) 108.

³⁵ Eren (n 9) 43. Bu noktada henüz sözleşme görüşmeleri aşamasında olan taraflar bakımından korunması gereken edim yükümlülükleri bulunmadığı yönünde bkz. Gürses (n 31) 232.

³⁶ Mustafa Arıkan, 'Culpa in Contrahendo Sorumluluğu' (2009) 17 (1) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 69, 72.

³⁷ Esasen kredi sözleşmeleri bakımından getirilen bu ön bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin yapılan ilk kanun düzeyinde düzenleme ABD'de 1968 senesinde Truth In Lending Act (TILA) düzenlemesi ile yapılmıştır. Söz konusu kanun kredi verenlerin kredi işlemi yaparken bazı bilgileri kredi alana açıklamasını zorunlu kılan bir düzenlemedir. Daha fazla bilgi için bkz: Elwin Griffith, 'Lenders and Consumers Continue the Search for the

Sözleşme müzakereleri esnasında gerçekleşmesi beklenen bu dürüst davranış sayesinde tüketici yapmak istediği sözleşme bakımından gerekli bütün bilgileri elde edip sözleşmeyi yaparken kendisi için en doğru en makul kararı verme imkânına sahip olabilecektir. Bu sayede de kredi piyasası bakımından gerekli olan doğru davranış şekli güvence altına alınmış olacaktır. Bu karar bazen söz konusu bilgilendirme sayesinde sözleşmeyi kurmaktan vazgeçmek, bazen de kendisi için daha cazip şartlar içeren başka bir kredi verenin teklif ettiği sözleşmeyi kurmak şeklinde gerçekleşebilecektir³⁸. Bu durumda sözleşme görüşmeleri esnasında tüketicinin kendisi bakımından doğru bir karar vererek korunmasına neden olmaktadır.

Tüketicinin sözleşme öncesi bilgilendirilmesi, onun söz konusu sözleşme ile bağlanmadan önce kendisine yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı üzerinde sunulmuş teklifi ayrıntılı olarak değerlendirme ve diğer kredi verenlerden gelen tekliflerle karşılaştırma amacına yönelmektedir³⁹. Tüketici ancak bu şekilde bir bilgilendirilme sayesinde kendisine sunulan tekliflerden en uygun olanını seçme imkânını yakalayabilecektir⁴⁰.

Sözleşme öncesi bilgilendirme formunun da hukuki açıdan bir öneri olup olmadığını ayrıca değerlendirmek gerekmektedir. Formda sunulan bilgiler ve tüketici kredisi sözleşmelerini düzenleyen TKHK m. 22'yi birlikte ele alıp bir karara varmak yerinde olacaktır. TKHK m. 22/ f. 1'de tüketici kredisi

Truth in Lending under the Truth in Lending Act and Regulation Z', (2007) 44(3) San Diego Law Review 611, 611.

³⁸ Atamer, Sanlı (n 8) 293.

³⁹ Atamer (n 1) 67; Çabri, (n 4) 497.

⁴⁰ Aydınlatma yükümlülüğünün esasen sözleşme özgürlüğünün temin edilmesi bakımından da önemli bir yönü bulunmaktadır. Kanunun gerektirdiği gibi kapsamlı bir şekilde aydınlatılmış olan tüketici tamamen özgür iradesi ile sözleşmeyi kurma ya da kurmama yönünde karar vermektedir. Bu durum da tüketici bakımından sözleşme özgürlüğünün bir görünümü olan sözleşme yapıp yapmama kararına etki etmektedir. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Erbek (n 30) 82.

tanımlanmaktadır. İlgili tanımdan yola çıkarak tüketici ve kredi verenin asli edimleri kredi veren bakımından nakit para ödücü, ödeme ertelemesi veya benzeri bir yol ile tüketicinin finansal olarak desteklenmesi iken tüketicinin asli edimi de bunların karşılığında faiz veya başka türlü bir maddi menfaati kredi verene kazandırmaktır⁴¹. Sözleşme öncesi bilgilendirme formunda yer alan bilgilerde de kredi verenin kullanılabileceği nakit paranın miktarının ve tüketicinin ödeyeceği faiz miktarının gösterilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan kanaatimizce ilgili formun kredi sözleşmesi açısından bir öneri niteliğinde olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

4. Bilgilendirme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Gereken Zaman

Bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi için bilgilendirme formunun sözleşme kurulmadan makul bir süre önce tüketiciye sunulması gerekmektedir (TKHK. m. 23). Direktif m. 5/ 1’de yer alan düzenleme incelendiğinde orada da belirli bir zamanın belirtilmeyip “in good time before” şeklinde uygun bir zaman öncesinde gibi bir kavramın kullanıldığı görülmektedir. Her iki düzenlemede de belirli bir zamana işaret edilmeyip makul bir zaman üzerinde durulduğundan, makul süre kavramından ne anlaşılması gerektiği açıklığa kavuşturulmalıdır. Konu ile ilgili doktrinde birbirinden farklı fikirler yer almakta ve savunulan görüşlerden birinde sözleşme kurulmadan en az bir iş günü önce yapılan bilgilendirmenin makul süre kapsamında olduğu ifade edilmektedir⁴².

İleri sürülen diğer bir görüş ise, makul sürenin somut olay dikkate alınarak belirlenmesi gerektiğidir⁴³. Bu bakımdan söz konusu tüketici kredisini kurmak

⁴¹ Aydın Zevkliler ve Çağlar Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku-Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (Seçkin Yayınevi 2016) 228 vd.

⁴² Murat Aydoğdu ve Nalan Kahveci, Tüketici Hukuku Dersleri (Adalet Yayınevi 2021) 421.

⁴³ Zevkliler ve Özel (n 41) 244; Burak Özen, ‘6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkına Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri’ iç Hakan Tokbaş ve İsa Döner (edr), 6502 Sayılı Kanuna Göre Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları

isteyen tüketicinin sakin bir şekilde kendisine sunulan bu kredi teklifini düşünebilmesi, diğer tekliflerle karşılaştırabilmesi, kendi içinde değerlendirme ve sonra da uygun olan kararı verme aşamalarından geçtiği ve bu aşamalar göz önünde tutularak makul bir sürenin hesaplanması gerektiği kabul edilmektedir⁴⁴.

Son olarak ileri sürülen bir diğer görüş ise, tüketicinin kendisine sunulan teklifi diğer kredi verenlerin teklifleri ile karşılaştırabilmesine imkân verebilecek sürenin makul süre olacağı yönündedir. Bu bakımdan tüketiciye verilecek 3-4 günlük süre makul kabul edilebilecektir⁴⁵.

Bize göre de, makul sürenin tespitinde somut olayın özelliklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Kredi sözleşmeleri bakımından özellik arz eden husus kredinin miktar olarak büyüklüğü, kaç taksit halinde geri ödeneceği ve tüketicinin ödeme gücü hususları olduğundan düşük miktarda bir kredi için bir günlük düşünme süresi yeterli olabileceken, daha yüksek miktarlar için süre daha uzun belirlenmelidir. Ancak her iki durumda da tüketicinin ödeme gücü ve mali durumunun da dikkate alınması gerekmektedir.

2008/48 Sayılı AB direktifini değiştiren 2023/2225 sayılı AB direktifi bu konuda getirdiği bir hükümle konuyu açıklığa kavuşturmuş gibidir. 2023/2225 sayılı Direktif esasen sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünü düzenleyen 5. maddedeki “*in good time before*” ifadesini korumaktadır. Ancak, 2023/2225 sayılı Direktif m.10/ 1’in ikinci paragrafında, kredi sözleşmesinin bir günden daha kısa bir süre önce sağlanmış olduğu durumlarda, kredi verene tüketicinin kredi sözleşmesinden cayma hakkının olduğunu ve hakkın kullanılması için izlemesi gereken yolu açıklayan bir hatırlatma gönderme yükümlülüğü altıdadır.

(Bilge Yayın Evi 2015) 19; Baysal, (n 7) 296.

⁴⁴ Baysal, (n 7) 296; Dehn (n 7) 223.

⁴⁵ Atamer (n 1) 71; Cüneyt Bellican, ‘6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Bilgilendirme Yükümlülüğünün değerlendirilmesi’, (2017) 16 (2) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 305, 311.

Bu hatırlatma tüketicinin tercihine göre, kâğıt ile veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi sözleşmesinin akdedilmesinden itibaren 1-7 gün içerisinde yapılmalıdır. Bu düzenlemeden yola çıkılacak olursa kabul edilebilir ki, ön bilgilendirmenin üzerinden 24 saat geçmeden de kredi sözleşmesi yapılmasının önünde bir engel yoktur.

5. Bilgilendirme Yükümlülüğünü Yerine Getirmesi Gereken Kişi

TKHK ve ilgili Direktif'te tüketiciye karşı sözleşme öncesi bilgilendirme borcunu yerine getirecek kişi esasen kredi veren veya kredi aracılarıdır. Bilgilendirme yükümlülüğü altında olan kredi aracısı TKSŞ m. 4'te yer alan tanımlar başlıklı hükümde tanımlanmaktadır. İlgili düzenleme Direktif ile uyumlu bir şekilde kaleme alınmıştır. Buna göre, kredi aracısı *“Ticari veya mesleki amaçlarla tüketicilere kredi sözleşmesi sunan veya teklif eden, kredi sözleşmeleri için hazırlık çalışmaları yaparak tüketicilere yardım eden ya da kredi veren adına tüketicilerle kredi sözleşmesi kuran gerçek ya da tüzel kişiyi...”* şeklinde tanımlanmaktadır. Öte yandan bağlı krediler özelinde, özellikle kredi sözleşmesinin yapılmasında satıcı veya sağlayıcının sözleşmenin yapılmasına yardımcı olarak katıldığı durumlarda TKSŞ m. 8'de bu kişilerin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünden muaf tutulduğu kabul edilmiştir⁴⁶. Aynı düzenleme Direktif m.7'de de yer almakta ve ilgili hükümde krediye aracılık eden satıcı veya sağlayıcılar ön bilgilendirme yükümlülüğünden muaf tutulmaktadır. Her ne kadar, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü hem kredi verene hem de kredi aracısına yüklenmiş olsa da bu kredi aracısı vasıtasıyla kredi

⁴⁶ Aynı yönde bkz. Mahmut Yılmaz, Ekrem Kurt, '6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması' (2018) 4 (1) İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 121, 129. Ancak belirtilmelidir ki, doktrinde henüz ilgili Yönerge'nin çıkmasından önce kredi verenin temsilcisi olarak hareket eden satıcı veya sağlayıcının TKHK m. 23'te ifade edilen kredi aracısı olduğundan bu bilgilendirme yükümlülüğünün onun tarafından yerine getirileceği de ileri sürülmektedir. Söz konusu görüş için bkz: Gümüş (n 26) 184.

sözleşmesinin kurulduğu durumlarda tüketicinin iki defa bilgilendirileceği anlamına gelmemekte; kredi veren ve kredi aracısının ortak bir bilgilendirme yükümlülüğü altında olduğunu göstermektedir⁴⁷.

Öte yandan belirtilmek gerekir ki, sözleşmenin kurulmasından önceki aşamada yer alan bu ön bilgilendirme yükümlüğünü yerine getiren kredi veren buna dayanarak tüketiciyi kredi sözleşmesini kurmaya zorlayamaz⁴⁸. Ancak söz konusu sözleşme öncesi bilgi formunun kredi veren bakımından bağlayıcı nitelikte olduğunu ve kredi verenin bu bağlayıcı formlar üzerinde yalnızca kendi iradesi ile değişiklik yapamayacağını kabul etmek gerekir⁴⁹. Sunulan bu ön bilgilendirme formunun niteliğinin bir öneri olduğunu kabul ettiğimizden vardığımız bu sonuç mecburi bir sonuçtur. Çünkü kredi veren tarafından tüketiciye yöneltilen bu form kredi sözleşmesinin kurulabilmesi için gerekli esaslı unsurları bünyesinde barındırmaktadır⁵⁰.

⁴⁷ Dehn (n 7) 221.

⁴⁸ Baysal (n 7) 299.

⁴⁹ Çabri (n 4) 502-503; Atamer (n 1) 70.

⁵⁰ Çabri, (n 4) 503. Bu noktada değinilmesi gereken bir husus da 5582 Sayılı kanun döneminde çıkarılan Yönetmelik'in 5. maddesidir. Söz konusu düzenleme, bilgilendirme kapsamında yer alan bilgilerin konut finansmanı bakımından bağlayıcı nitelikte olduğunu ifade etmektedir. İlgili düzenlemeye yöneltilen eleştiriler mevcuttur. Söz konusu eleştiri bu düzenlemenin yalnızca tüketiciyi bilgilendirme amacı taşıdığı ve bu nedenle bağlayıcı olamayacağı yönündedir. Buna bağlı olarak da ilgili Yönetmelikte yer alan düzenlemenin esasen 5582 Sayılı Kanun ile verilmeyen bir yetkinin kullanılması niteliğinde olduğu ileri sürülmektedir. Öte yandan konut finansman kuruluşu bakımından ifade edilen bu bağlayıcılığın, bilgilendirme formunu bir öneri düzeyine taşıyacağı ve bunun da ancak Kanunda açıkça düzenlenmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Bkz. Seza Reisoğlu, 'Konut Edinme Amaçlı Konut Finansmanı Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları', (2007) 61 Bankacılar Dergisi 75, 82. Öte yandan, doktrinde de ifade edildiği üzere, söz konusu bilgilendirmenin bir bağlayıcılığının olmaması, sözleşme öncesi bilgi verme zorunluluğunu anlamsız hale getirecektir. Bkz. Çabri, (n 4) 502, dn.9. Bu noktada değinilmesi gereken bir diğer husus, öneri niteliğindeki irade beyanının bağlayıcı olmasının mutlaka kanunda düzenlenmesi gerekmediğidir. Söz konusu hem 5582 S. Kanuna dayalı çıkarılan yönetmelikte hem de 6502 sayılı TKHK'a dayalı olarak çıkarılan TKSY'de yer alan bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında verilmesi gereken bilgiler incelendiğinde bir kredi sözleşmesinin kurulması için gerekli esaslı unsurların bu formların içeriğinde yer aldığıdır. Bu nedenle söz konusu bağlayıcılık Yönetmelik veya

6. Bilgilendirme Yükümlülüğünün Yerine Getirilmemesi Halinde Uygulanacak Yaptırım

Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin idari yaptırımı TKHK m. 77'de düzenlendiği üzere sözleşme başına 200 TL şeklinde öngörülmüştür⁵¹.

Sözleşme öncesi bilgilendirmenin gereği gibi yapılmamasının sözleşmenin geçerliliği üzerine etkisi değerlendirildiğinde, bu yükümlülüğün ihlalinin sözleşmenin geçersizliği sonucunu doğurmayacağı, bu şekilde bir yaptırımın ağır ve ölçüsüz olduğu ve bilgilendirmeye ilişkin eksikliğin TKHK m. 4 uyarınca, kredi veren tarafından derhal giderilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁵².

Ancak, kredi verenin eksikliği gidermesi halinde de bir zararın meydana geldiği durumlarda, yükümlülüğün gereği gibi ifa edilmemesi, kredi verenin koruma yükümlülüklerine aykırılık nedeniyle culpa in contrahendo kaynaklı tazminat sorumluluğunu doğurabilmektedir⁵³.

Buna karşılık, sözleşme öncesi bilgilendirmenin yapıldığı zamanın bir kesin vade gibi değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürülen yazarlar konuya bilgilendirme yükümlülüğünün zamanına verilen önemden yola çıkarak burada bir kesin vade olduğunu savunmakta ve sözleşme öncesinde yapılmayan bilgilendirmenin sonraki bir zaman diliminde ifasının mümkün olmadığını dolayısıyla bu durumun

Kanun düzeyinde belirtilmese de işin doğası gereği mevcuttur.

⁵¹ Kanunda öngörülen sözleşme başına 200 TL idari para cezasının, kredi verenin birden fazla sözleşme akdettiği göz önüne alındığında uygun ve caydırıcı olduğu ileri sürülmektedir. Bkz. Baysal (n 7) 298. Ancak, ilgili Direktifi iç hukukuna aktaran Avusturya Kanun Koyucusu, Avusturya Tüketici Kredisi Kanunu m. 28'de bilgilendirmenin hiç yerine getirilmemesi veya yerine getirilse bile eksik veya hatalı yerine getirilmesi halinde uygulanacak para cezası yaptırımının üst sınırını 10.000 Euro olarak belirlemiştir.

⁵² Baysal (n 7) 297; aynı yönde Yılmaz (n 4) 178.

⁵³ Atamer (n 1) 11.

bir imkânsızlığa yol açtığını kabul etmektedir⁵⁴.

Doktrinde ileri sürülen bir diğer görüş ise bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin esnek geçersizlik sonucunu doğuracağını ileri sürmektedir. Bu görüşe göre, sözleşme öncesi bilgilendirmenin gereği gibi yerine getirilmemesi sözleşme görüşmelerinden meydana gelen kusurdan dolayı sorumluluğu doğurabilmektedir. Sözleşme görüşmelerinde tüketiciye eksik, yanlış veya hiç bilgi verilmemesi ve bunun sonucunda da bir zararın doğması halinde kredi veren sözleşme görüşmelerindeki bu kusurlu davranışından dolayı sorumlu tutulabilmektedir⁵⁵.

TKHK'da açık bir şekilde kredi verene yüklenen sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün kredi veren tarafından hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi halinde, bu durumun tüketici açısından aldatma hile teşkil edeceği ve bu nedenle tüketicinin sözleşmeyi iptal edebilmesi mümkündür⁵⁶.

SONUÇ

Kredi sözleşmelerinde tüketicinin özgür iradesinin kredi sözleşmesine yansımaları temin edebilmek ve sağlıklı bir şekilde işleyen bir kredi pazarının oluşmasını sağlamak için tüketicinin yapmak istediği işlemle ilgili olarak bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Bu bakımdan karışık hesaplamaların ve tüketicinin sözleşmenin kuruluşu aşamasında ihtiyaç duymayacağı bilgilerin yer aldığı form yerine, sade, açık yalnızca gerekli bilgilerin yer aldığı bir formun verilmesi yeterlidir. Öte yandan ön bilgilendirme formunun sözleşmenin kurulmasından ne kadar vakit önce verilmesi gerektiği kanaatimizce asgari bir süreye bağlanmalıdır. Son olarak da, ön bilgilendirmenin önemine binaen bu konuda kredi verenler üzerinde bir baskı oluşturmak amacıyla sözleşme başına

⁵⁴ Yılmaz (n 4) 178.

⁵⁵ Dehn (n 7) 225; Yılmaz (n 4) 257.

⁵⁶ Oğuzman ve Öz (n 9) 110.

uygulanması gereken idari para cezasının her sene gözden geçirilerek arttırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Akipek Ş, ‘m. 23 Şerhi’ iç Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner (edr), Milli Şerh (Aristo Yayınları 2016).

Arıkan M, ‘Culpa In Contahendo Sorumluluğu’ (2009) 17 (1), Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 69, 89.

Aslan İY, Tüketici Hukuku (6. Bası, Ekin Yayınevi 2022).

Atamer Y ve Sanlı KC, ‘Kredi Kartı Faizleri ve Yıllık Ücretleri Örneğinde Fiyat Denetimi ve Sınırları’, (2010) 26 (4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 17, 60.

Atamer Y, Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması (On İki Levha Yayınevi 2016).

Aydoğdu M ve Kahveci N, Tüketici Hukuku Dersleri (Adalet Yayınevi 2021).

Baygın C, ‘Culpa In Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması’ (2000) 4 (1-2) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 345, 377.

Baysal B, ‘Tüketici Kredisi (md. 22-31)’ iç M. Murat İnceoğlu (ed), Yeni Tüketici Hukuku Konferansı (On İki Levha 2015).

Bellican C, ‘6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Bilgilendirme Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi’, (2017) 16 (2) İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 305, 340.

Çabri S, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2021).

Dehn W, ‘Verbrauchercredite’ iç Peter Apathy, Gert Michael Iro, Helmut Koziol

(edr), Österreichisches Bankvertragsrecht: Band IV: Kreditgeschäft (2. Auflage Verlag Österreich 2015).

Demircioğlu HR, Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu) (Yetkin Yayınevi 2009).

Erbek Özge, "Tüketici Satımlarında Satıcının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü ve İhlalinin Sonuçları" (Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 2010).

Ercoşkun Şenol K, Türk Borçlar Hukukunda Hilenin Münferit Uygulama Alanları, (2013) 17 (4) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 81, 116.

Eren F, Borçlar Hukuku Genel Hükümler (26. Bası, Yetkin Yayınları 2021).

Garcia Porras CI ve van Boom WH, 'Information Disclosure in the EU Consumer Credit Directive: Opportunities and limitations', iç James Devenney ve Mel Kenny (edr), Consumer Credit, Debt and Investment in Europe (Cambridge 2012).

Gezder Ü, Türk/İsviçre Hukukunda Culpa In Contrahendo Sorumluluğu (Beta Yayınevi 2009).

GRIFFITH Elwin, "Lenders and Consumers Continue the Search for the Truth in Lending under the Truth in Lending Act and Regulation Z", (2007) 44 (3) San Diego Law Review 611, 676.

Gümüş MA, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi Cilt I (Madde: 1-46) (Vedat Kitapçılık 2014).

Gürses D, Banka Genel Kredi Sözleşmesi (On İki Levha Yayıncılık 2018).

Hartmann S, 'Die vorvertraglichen Informationspflichten und ihre Verletzung - Klassisches Vertragsrecht und modernes Konsumentenschutzrecht' (2001) (201),

- Arbeiten aus dem Juristischen Seminar der Universität Freiburg Schweiz 3, 23.
- Martens S, 'BGB § 13' iç Hau/Poseck (edr), Bercher Online Kommentar zum BGB (68. Bası, C. H. Beck 2023).
- Oğuzman K, ve Öz T, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1 (16. Bası, Vedat Kitapçılık 2018).
- Özen, B, '6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkına Kanun Çerçevesinde Tüketici Kredileri' iç Hakan Tokbaş ve İsa Döner (edr), 6502 Sayılı Kanun'a Göre Bankacılık ve İnşaat Sektörlerinde Tüketici Hukuku ve Uygulamaları (Bilge Yayın Evi 2015).
- Özen, B, 'm. 4 Şerhi' iç Hakan Tokbaş ve Özlem Tüzüner (edr), Milli Şerh (Aristo Yayınları 2016).
- Reisoğlu, S, 'Konut Edine Amaçlı Konut Finansmanı Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları' (2007) 61 Bankacılar Dergisi 75, 84.
- Serozan R, 'Culpa İn Contrahendo, Akdin Müsbet İhlali ve Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kurumlarının Ortak Temeli: Edim Yükümlerinden Bağımsız Borç İlişkisi', (1968) 2 (3) İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi 108-129.
- Yılmaz A, Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmesi (On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Yılmaz M ve Kurt E, '6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kredi Sözleşmesinin Kurulması' (2018) 4 (1), İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 121, 136.
- Zevkliler A ve Özel Ç, Tüketicinin Korunması Hukuku-Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (Seçkin Yayınevi 2016).

İNTERNET KAYNAKLARI

<<https://www.beck-online.beck.de/Home>>

<<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>>

<www.lexpera.com.tr>